

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

СУЧАСНИЙ СТАН КРАЄЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

(Програма та методика
Всеукраїнського соціологічного
дослідження)

Київ — 2022

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

СУЧАСНИЙ СТАН КРАЄЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

(ПРОГРАМА ТА МЕТОДИКА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО СОЦІОЛОГІЧНОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ)

УДК 027.625(477):001
С 91

Відповідальна за випуск А. І. Гордієнко
Укладачі: В.В. Даниленко, Н. Й. Дзюба
Літературний редактор О. А. Кадькаленко

Сучасний стан краєзнавчої діяльності спеціалізованих бібліотек для дітей : прогр. та методика Всеукраїнського соціол. дослідж. / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. В. В. Даниленко, Н. Й. Дзюба. — Київ : НБУ для дітей, 2022 — 12 с.

Програму та методику Всеукраїнського соціологічного дослідження розроблено з метою вивчення сучасного стану краєзнавчої діяльності спеціалізованих бібліотек для дітей.

© Національна бібліотека України для дітей

I. ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Нинішня актуалізація краєзнавчої роботи бібліотек для дітей України зумовлюється як процесами утвердження нації, так і інформаційною безпекою українського суспільства. Адже воно є одним із джерел виховання гідних громадян України та сприяє всебічному вивченню історії, культури та природи рідного краю, вчить українців не тільки любити свої рідні місця, а й знати правдиву історію про них. У війні з російською федерацією Україна відстоює свою державність, суб'єктність та ідентичність. Такі речі, як історія, пам'ять і розуміння минулого стали ключовим фактором. Історичні наративи відіграють значну роль в сьогоднішній інформаційній війні. Саме це зумовлює визнання краєзнавчої функції бібліотек для дітей в умовах широкомасштабного військового вторгнення росії в Україну як однієї з пріоритетних.

Мета краєзнавчої роботи бібліотек для дітей – виявити, зібрати і надати у використання правдиві матеріали, пов'язані за змістом із певною місцевістю, яка для її населення є рідним краєм; забезпечити бібліографічну інформацію; за допомогою цікавих форм і методів популяризації краєзнавчої літератури; залучати дітей до активного пізнання рідної землі. Наразі бібліотеки опановують нові ролі, надаючи якісні інформаційні та консультативні послуги, активізують громадські ініціативи щодо розвитку місцевих громад, пропонуючи краєзнавчі ресурси бібліотек для створення концепції бренду територій та туристичної привабливості краю. Краєзнавча діяльність бібліотек для дітей – вагомий внесок у збереження і популяризацію культурної спадщини України.

Бібліотечне краєзнавство сприяє:

- соціальному, економічному, культурному розвитку краю;
- охороні і раціональному використанню природних багатств і культурної спадщини краю;
- вихованню поваги до історії та культури краю;
- розвитку творчих здібностей особистості на основі місцевих традицій та професійного мистецтва земляків.

Щоб дослідити, як із трансформаційними змінами в суспільстві змінюється краєзнавча робота бібліотек для дітей, та як це вплинуло на розвиток користувачів, громади міста, селища, села, Національна бібліотека України для дітей у 2022 році проводить Всеукраїнське соціологічне дослідження «Сучасний стан краєзнавчої діяльності спеціалізованих бібліотек для дітей». Дослідження дозволить відстежити сучасний стан забезпечення бібліотек краєзнавчими документами, актуалізацію

краєзнавчої літератури, вивчити наявність краєзнавчого довідково-бібліографічного апарату, рівень популяризації і використання краєзнавчих документів серед користувачів-дітей, роль бібліотеки для дітей у розвитку туристичної привабливості та нових можливостей краю. Важливим аспектом дослідження також є участь бібліотек у процесі дерусифікації, адже ідеологія сьогоденної війни з боку агресора ґрунтується не стільки на його оцінці сучасності, скільки на баченні минулого.

II. МЕТА І ЗАВДАННЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета соціологічного дослідження – вивчити сучасний стан краєзнавчої діяльності спеціалізованих бібліотек України для дітей.

Завдання дослідження:

вивчити структуру краєзнавчих ресурсів бібліотек для дітей,

- рівень спроможності задовольняти потреби користувачів із краєзнавчих питань;
- вивчити наявність і стан краєзнавчого довідково-бібліографічного апарату;
- визначити рівень популяризації краєзнавчих документів серед користувачів-дітей;
- дослідити, які зміни відбулися в краєзнавчій роботі дитячих бібліотек у зв'язку з трансформаційними змінами і процесами у суспільстві та військовою агресією російської федерації проти України.

Об'єкт дослідження – краєзнавча діяльність спеціалізованих бібліотек України для дітей.

Суб'єкт дослідження – краєзнавчі ресурси бібліотек для дітей.

III. УЧАСНИКИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Організатори дослідження: Національна бібліотека України для дітей (розробка програми і методики, організація дослідження, узагальнення отриманих даних, видання аналітичної довідки).

1. Співорганізатори дослідження: обласні бібліотеки для дітей (роз'яснення методики дослідження; забезпечення розповсюдження анкет, таблиць; збір та узагальнення даних по області; відправлення узагальнених даних та анкет у передбачуваних методикою обсягах до Національної бібліотеки України для дітей).

2. Бази дослідження: обласні, міські, районні, селищні, сільські бібліотеки для дітей. Бібліотекарі-учасники дослідження виконують наступне:

- заповнюють таблиці;
- здійснюють відбір респондентів;
- проводять анкетування користувачів-дітей;
- заповнюють опитувальник бібліотекаря-експерта.

IV. МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Методи дослідження. Анкетування: анкетне опитування користувачів-учнів 5-9 класів («Анкета користувача», додаток № 1), анкетне опитування для бібліотекаря-експерта («Опитувальна форма для бібліотекаря-експерта», додаток №2), аналіз статистичних даних зведеної таблиці № 2 «Популяризація краєзнавчих документів» (додаток № 3).

IV. ІНСТРУМЕНТАРІЙ

Для репрезентативності вибірки в кожній базовій області потрібно провести анкетування користувачів «Анкета користувача» в кількості 60 користувачів-дітей на область (по 12 анкет з обласної, однієї районної, міської, селищної, сільської бібліотек для дітей). Додаток № 2 «Опитувальна форма бібліотекаря-експерта» проводиться вибірково: по одному бібліотекарю-експерту з обласної, міської, районної, селищної, сільської бібліотеки для дітей у кожній області (на власний розсуд ОДБ). Якщо в області немає сільських бібліотек для дітей, можна взяти 2 міські або 2 селищні бібліотеки для дітей.

Анкети для заповнення розміщені на платформі Google-форм. Кожна область має окрему папку, де розміщені анкета та таблиця з результатами. Посилання на анкету надається для кожної області окремо в надісланому листі на обласну бібліотеку для дітей. Доступ до таблиці з результатами мають відповідальний за дослідження фахівець обласної бібліотеки для дітей та визначені фахівці НБУ для дітей. Опрацювання первинної – на рівні області – здійснюють обласні бібліотеки для дітей, на всеукраїнському рівні – НБУ для дітей.

Обласні бібліотеки для дітей узагальнюють отримані дані, заповнюють зведену таблицю № 2 і до 6 вересня 2022 року надсилають її та анкети в Національну бібліотеку України для дітей.

V. ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

I етап. Розробка програми та методики дослідження (НБУ для дітей – травень, червень 2022 р.).

II етап. Створення е-анкет, е-таблиць; збір контактних даних відповідальних фахівців від ОДБ; надання доступу до Google-форм.

III етап. Інформаційне повідомлення обласних бібліотек для дітей про умови проведення соціологічного дослідження (НБУ для дітей – червень 2022 р.).

IV етап. Надання методичної допомоги базовим бібліотекам із питань проведення дослідження (постійно).

V етап. Опитування респондентів базових бібліотек для дітей та заповнення таблиць (обласні, міські, районні, селищні, сільські – липень, серпень 2022р.).

VI етап. Збір та обробка інформації згідно з методикою дослідження співorganizаторами (ОБД – вересень, жовтень 2022 р.).

VII етап. Збір, обробка та узагальнення зібраних даних згідно з методикою дослідження (НБУ для дітей – жовтень 2022 р.).

VIII етап. Підготовка і видання аналітичної довідки згідно з дослідженням (НБУ для дітей – листопад 2022 р.).

АНКЕТА КОРИСТУВАЧА

Дорогий друже!

Ти маєш можливість взяти участь у Всеукраїнському соціологічному дослідженні «Сучасний стан краєзнавчої діяльності спеціалізованих бібліотек України для дітей», яке проводить Національна бібліотека України для дітей. Просимо відповісти на подані нижче запитання. Необхідне відміть .

1. Які теми з краєзнавства тебе цікавлять найбільше:

- історія рідного краю;
- література місцевих письменників;
- традиції;
- народні промисли;
- природа;
- архітектурна спадщина регіону;
- видатні люди краю;
- інше (що саме?) _____

2. Чи відвідував ти заходи з краєзнавства в бібліотеці?

так

ні

Якщо «так», то які емоції викликали у тебе ці заходи?

- гордість;
- захоплення;
- відповідальність;
- радість;
- любов до рідного краю;
- бажання пов'язати своє життя з рідним краєм;
- інше (що саме?) _____

3. Чи береш ти особисто участь у краєзнавчих заходах, проєктах, що проводяться у бібліотеці?

так

ні

4. Якщо « так», то який захід або проєкт тобі найбільше запам'ятався?

5. Оціни краєзнавчу роботу своєї бібліотеки за п'ятибальною шкалою

(1 – низький, 2 – нижчий за середній, 3 – середній,
 4 – високий, 5 – дуже високий).

Вкажи свій вік _____

Стать: *хлопчик* *дівчинка*

Бібліотека для дітей, в якій відбулося опитування

обласна *міська* *районна* *селищна* *сільська*

Дякуємо за відповіді!

ОПИТУВАЛЬНА ФОРМА БІБЛІОТЕКАРЯ-ЕКСПЕРТА БАЗОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

Шановні колеги!

Національна бібліотека України для дітей у рамках проведення соціологічного дослідження «Сучасний стан краєзнавчої діяльності спеціалізованих бібліотек для дітей» просить вас дати відповіді на запитання.

1. Який відсоток фонду вашої бібліотеки становлять краєзнавчі документи?

2. Вкажіть кількість краєзнавчих документів, що надійшли у фонд бібліотеки у 2020 р. _____ 2021 р. _____.

3. Чи проведено актуалізацію фонду краєзнавчої літератури щодо сучасних вимог формування фонду?

так

ні

Якщо «так», то яку кількість літератури вилучено? _____

4. Чи задовольняє фонд краєзнавчих документів запитам ваших користувачів?

так

ні

не повністю

5. Скільки запитів користувачів з краєзнавства було за останні два роки? _____

6. Просимо позначити форму ведення вашого краєзнавчого довідково-бібліографічного апарату.

електронна форма

традиційна

7. Які інтерактивні заходи для пізнання рідного краю (квести, велотури, ігри, екскурсії та ін.) проводить ваша бібліотека?

8. З якими закладами та організаціями налагоджено співпрацю в краєзнавчій роботі?

9. Чи сприяє краєзнавча діяльність вашої бібліотеки дерусифікації та деколонізації вашої громади?

так

ні

Якщо «так», то які заходи проведені у цьому напрямі?

10. Заповніть, будь ласка, таблицю № 1.

Таблиця № 1

**ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧИХ ДОКУМЕНТІВ
У ВАШІЙ БІБЛІОТЕЦІ**

Для базових бібліотек

№ з/п	Форми роботи	Назва
1.	Програми	
2.	Проекти	
3.	Читацькі об'єднання	
4.	Краєзнавчі електронні ресурси	
5.	Краєзнавчі куточки і виставки	
6.	Бібліографічні посібники з краєзнавства вашої бібліотеки	
7.	Інше	

Бібліотека для дітей, в якій відбулося опитування:

Обласна міська районна селищна сільська

Дякуємо за відповіді!

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧИХ ДОКУМЕНТІВ**Шановні колеги !**

У рамках проведення Всеукраїнського соціологічного дослідження «Сучасний стан краєзнавчої діяльності спеціалізованих бібліотек для дітей» просимо заповнити зведену таблицю № 2 (заповнюється обласними бібліотеками після отримання даних із базових бібліотек області).

Зведена таблиця № 2 для обласних бібліотек

область _____

№ з/п	Форми роботи	Назва	Загальна кількість форм роботи в бібліотеках для дітей					
			обласних	міських	районних	селищних	сільських	усього
	Програми							
	Проекти							
	Читацькі об'єднан.							
	Краєзнавчі ел. ресурси							
	Краєзнавчі куточки і виставки							
	Бібліогр. посібники							
	Інше							

Дякуємо!

СУЧАСНИЙ СТАН КРАЄЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ
БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

(Програма та методика Всеукраїнського соціологічного дослідження)

Відповідальна за випуск А. І. Гордієнко
Укладачі: В.В. Даниленко, Н. Й. Дзюба.
Літературний редактор О. А. Кадькаленко.
Комп'ютерна верстка Н.В. Ярчак.
Підписано до друку 1.07.2022 р.
Зам. № 8. Наклад 35 прим.

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Януша Корчака (Баумана), 60,
м. Київ, 03190
Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
mail: library@chl.kiev.ua

Видавець та виготовлювач

НБУ для дітей

вул. Януша Корчака, 60,

м. Київ, 03190

Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91

<http://www.chl.kiev.ua>

mail: library@chl.kiev.ua